

Nr 559

Av herr Åkerlund och herr Hansson, Gustaf Henry, om åtgärder
för att stabilisera priser och löner.

(Lika lydande med motion nr 658 i Andra kammaren)

Under fjolåret har såväl det inhemska penningvärdet som bytesbalansen starkt försämrats. Den viktigaste anledningen härtill säges i finansplanen vara en alltför starkt upptrissad efterfrågan. Eftersom efterfrågan måste komma från människornas inkomster och dessa för de anställdas del kommer från deras löner och för företagarnas del från priserna på deras produkter är löne- och prisutvecklingen av avgörande betydelse. Under fjolåret har lönerna stigit med 8,5 procent i genomsnitt och priserna med 6 procent. I finansplanens kalkyler räknar man med nästan lika stora löne- och prisökningar för i år. Det är därför ett icke alltför djärvt antagande att vi kan få en 10-procentig efterfrågeökning i år. Samtidigt därmed beräknas det verkliga tillskottet av varor och andra produkter till 3 å 4 procent. En inflationistisk utveckling förefaller därmed vara oundviktig. Trots att ingen vill träda fram och öppet försvara inflationen, glider svenska folket, som det förefaller, motståndslöst vidare i densamma.

Ett stopp för den ständiga löne- och prisskruven och en stabilisering av ekonomin måste åvägabringas. Eftersom önskemålen härom är starka hos breda lager av svenska folket, gäller frågan närmast med vilka medel man skall söka nå den önskade stabiliseringen. I allmänhet förlitar man sig på penning- och finanspolitiken och förordar skärpningar därav vid behov. Riktigheten skall inte bestridas av att penning- och finanspolitik är oundgängliga och användbara instrument i den ekonomiska vapenarsenalen. Från många håll vitsordas för närvarande att den förda penning- och kreditpolitiken är synnerligen kärv och restriktiv. Finanspolitiken åter har, som finansministern framhållit, inneburit en nästan 10-procentig återbetalning av statsskulden under 1960-talet. Det är naturligtvis teoretiskt tänkbart, att penning- och finanspolitiken kan ge större bidrag till stabilisering av ekonomin. Så mycket torde emellertid vara uppenbart, att en stabilisering inte kan nås med dessa ekonomiskt-politiska medel, om inkomstutvecklingen får gå stick i stäv mot stabiliseringssträvandena. En uppfattning om önskvärdheten av en viss inkomstutveckling är vad som brukar kallas inkomstpolitik. Eftersom många vanföreställningar råder i fråga om innebörden av en sådan inkomstpolitik synes en viss misstänksamhet råda däremot.

Särskilt förefaller det som om arbetsmarknadens parter skulle vara rädda för en inkomstpolitik. Detta är ganska oförståeligt. Friheten att få förhandla om löne- och inkomstbildningen ifrågasättes inte från något håll. Tvärtom är det en styrka att såsom fallet varit i vårt land ha fria förhandlingar och fria överenskommelser om fördelningen av produktionsresultatet. Vad som fordras av de förhandlande är dock, att för hela samhället gemensamma intressen såsom rimlig stabilitet, lugn på arbetsplatserna och det finansiella oberoendet gentemot utlandet inte äventyras. Ett samråd om den för dessa ändamål lämpliga inkomstpolitiken förefaller vara det enda sätt varpå med bibehållande av våra fria institutioner och förhandlingar effektiva resultat kan nås, när penning- och finanspolitiken i nuvarande utformning och tillämpning av mycket att döma inte förslår.

Vad som erfordras i fråga om en inkomstpolitik av här åsyftat slag är först och främst att formulera och klargöra en målsättning för inkomstutvecklingen. Därutöver kräves såsom riksbanksfullmäktige förordat en rent teknisk genomgång av förfaringssättet för stabilisering av priser och löner över hela fältet. Detta innebär på intet sätt förord för en statlig dirigerings av inkomsten. Vad det gäller är att få en genomlysning av problemet i dess konkreta och praktiska utformning att lägga till grund för det samråd till inflationsutvecklingens hejdande, som dock önskas av stora delar av svenska folket.

Åberopande det anförda hemställes,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla
om en teknisk utredning av en inkomstpolitik i syfte att
stabilisera priser och löner.

Stockholm den 26 januari 1966

Henrik Åkerlund

Gustaf Henry Hansson